

Crna Gora
Agencija za zaštitu konkurencije

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2019. godini

Podgorica, novembar 2020. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA	4
2.1. Pravni osnov	4
2.2. Prikupljanje podataka	6
2.3. Prikaz podataka	6
2.4. Definicije i objašnjenja	7
3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U CRNOJ GORI U 2019. GODINI	9
3.1. Državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima	9
3.2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2017. godini	10
4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI	12
4.1. Horizontalna državna pomoć	15
4.2. Sektorska državna pomoć	16
4.3. Regionalna državna pomoć	17
5. USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA (UOEI) I POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI (<i>DE MINIMIS</i> POMOĆI)	20
5.1. Usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI)	20
5.2. Pomoći male vrijednosti (<i>de minimis</i> pomoći)	21
6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA	24
7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI	25
7.1. Državne garancije kao instrument pomoći	27
8. REZIME	29
Prilozi	33

1. UVOD

Od stupanja na snagu Odluke Savjeta ministara Evropske unije o Evropskom partnerstvu, napredak Crne Gore u evropskim integracijama se prati, između ostalog, i na osnovu stepena ispunjenja preporuka koje taj dokument sadrži. Jedna od preporuka je i izgradnja transparentnog sistema državne pomoći, kao prvog koraka ka uspostavljanju kontrole u ovoj oblasti.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Crne Gore, s druge strane (u daljem tekstu: SSP), u oktobru mjesecu 2007. godine, odnosno stupanjem na snagu Privremenog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima 1. januara 2008. godine, Crna Gora je preuzela obavezu usvajanja pravnog okvira za kontrolu državne pomoći, usklađenog sa pravnom tekovinom Evropske unije (*acquis communautaire*) u ovoj oblasti.

Na ovaj način postavljene su osnove za uspostavljanje prethodne (*ex ante*) i naknadna (*ex post*) kontrole svih novih mjera državne pomoći, kao i usaglašavanje već postojećih mjera sa pravilima koja budu uspostavljena, što će u krajnjem imati pozitivne efekte u kreiranju ekonomske politike, planiranju budžeta i unapređenju politike regionalnog razvoja.

Kontrola državne pomoći uspostavljena je donošenjem Zakona o kontroli državne podrške i pomoći 2007. godine i pratećih podzakonskih akata (Uredba o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći („Službeni list CG“, br. 13/08), Uredbu o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za prethodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći („Službeni list CG“, br. 13/08) i Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći („Službeni list CG“, br. 07/08). U međuvremenu zakonodavni okvir je mijenjan nekoliko puta, a posljednje izmjene, u skladu sa obavezama iz Izvještaja o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva za Poglavlje 8. Politika konkurencije o usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa EU *acquis*-em iz ove oblasti¹, donijele su novi Zakon o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 12/18 – u daljem tekstu: Zakon) i podzakonska akta: Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći („Službeni list CG“, br. 27/2010, 34/2011 i 16/2014), Uredba o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći („Službeni list CG“, br. 27/2010, 34/2011 i 12/2013), Uredba o načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći („Službeni list CG“, br. 27/2010 i 34/2011), Pravilnik o listi pravila državne pomoći („Sl. List CG“, br. 35/2014, 2/2015 38/2015 i 20/2016, 33/20 i 98/20) i Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 98/20 – u daljem tekstu: Pravilnik).

Dodatno, u cilju ispunjenja početnih mjerila iz navedenog izvještaja o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva za Poglavlje 8, usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti konkurencije („Službeni list Crne Gore“, br. 13/18) kojim su nadležnosti kontrole državne pomoći sa Komisije za kontrolu državne pomoći prenijeti u nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: Agencija).

¹ http://www.mep.gov.me/rubrike/Pregovori-o-pristupanju-Crne-Gore-Evropskoj-uniji/dokumenti/Izvjestaji_o_analitickom_pregledu_uskladenosti_zak

Agencija je između ostalog nadležna da: vrši kontrolu usklađenosti državne pomoći sa zakonom (prethodna kontrola), vrši kontrolu usklađenosti dodjele i korišćenja dodijeljene državne pomoći sa zakonom (naknadna kontrola), prati realizaciju i efekte dodijeljene državne pomoći, nalaže povraćaj nezakonite i neusklađene državne pomoći, prikupija i obrađuje podatke o planiranoj državnoj pomoći, prikupija podatke o korišćenju i efektima dodijeljene državne pomoći, vodi evidencije državnih pomoći, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) i Skupštini Crne Gore, radi upoznavanja, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Evropskoj komisiji, daje mišljenja na zahtjev organa državne uprave, nadležnog organa lokalne samouprave i pravnog lica koje upravlja i raspolaže sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa zakonom u pripremi propisa i drugih akata kojima se uređuju pitanja u vezi dodjele državne pomoći, kao i u postupku njihovog donošenja, promoviše i podstiče unaprjeđenje sistema kontrole državne pomoći, daje mišljenje o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći, priprema stručne osnove za izradu zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći.

Godišnji izvještaj o dodijeljenim državnim pomoćima u 2019. godinu sadrži analitički prikaz svih državnih pomoći dodijeljenih u 2019. godini, sa revidiranim podacima o dodijeljenim pomoćima u 2017, i 2018. godini u skladu sa propisanom metodologijom Evropske unije i Pravilnikom, budući da obaveza izrade prikaza državnih pomoći, odnosno izrada redovnih godišnjih izvještaja o državnim pomoćima proizlazi iz odredbi SSP-a.

Ovaj izvještaj sadrži podatke i informacije o državnim pomoćima dodijeljenim u 2019. godini i izrađen je na osnovu informacija dobijenih od strane davalaca državne pomoći (Davalac državne pomoći je nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa Zakonom), te dominantno na osnovu podataka sadržanih u Predlogu zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu, radi preciznosti i sveobuhvatnosti prikazanih podataka.

Agencija podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi i Skupštini Crne Gore, radi upoznavanja i Evropskoj komisiji, koristeći u najvećoj mogućoj mjeri metodologiju koja se koristi u Evropskoj uniji i njenim državama članicama u pripremanju godišnjih izvještaja.

2. METODOLOGIJA

2.1. Pravni osnov

U cilju sprovođenja efikasne kontrole nad dodjelom državne pomoći, Crna Gora je usvojila pravni okvir koji čine sljedeći propisi:

- 1) Zakon
- 2) Pravilnik o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći („Službeni list CG“, broj 42/20),
- 3) Uredba o načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći („Službeni list CG“, br. 27/2010 i 34/2011),
- 4) Pravilnik o listi pravila državne pomoći („Sl. List CG., br. 35/2014, 2/2015, 38/2015 i 20/2016, 33/20, 38/20, 53/20, 98/20), i

- 5) Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći (“Službeni list Crne Gore”, br. 98/20 – u daljem tekstu: Pravilnik).

Pravilnikom je izmjenjena metodologija izvještavanja, tako da se sektor poljoprivrede i ribarstva ne iskazuje u godišnjem izvještaju, za razliku od prethodnih godina, kada se podrška poljoprivredi i ribarstvu iskazivala, ali samo u ukupnom iznosu. S obzirom da je novi Pravilnik donešen u 2020. godini, u prilogu Izvještaja sati su ukupni podaci o podsticajnim i razvojnim mjerama za oblačast poljopšrivrede i ribarstva u 2019. godini.

Agencija posebno napominje odredbe SSP-a, član 73(9), koji je prenešen i u nacionalno zakonodavstvo, član 1 stav 2 Zakona, u kome se kaže da se ovaj zakon ne primjenjuje na podsticaje za razvoj poljoprivrede i ribarstva. U vezi sa navedenim, iako se prikazuju u godišnjem izvještaju o dodijeljenim državnim pomoćima, podsticaji u sektoru poljoprivrede i ribarstva nisu državna pomoć u smislu Zakona o kontroli državne pomoći, već će ovi podsticaji biti regulisani posebnom regulativom koja se odnosi na državnu pomoć u ovim sektorima, u skladu sa EU pravilima.

Oblast državne pomoći u Evropskoj uniji regulisana je čl. 107-109 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (u daljem tekstu: UFEU). Na osnovu odredbi člana 107 stav 1 UFEU-a i u skladu sa Zakonom i SSP-om, državna pomoć predstavlja svaku pomoć koja:

- je dodijeljena iz javnih sredstava,
- je selektivna,
- predstavlja ekonomsku prednost određenom privrednom subjektu, sektoru ili regionu ili proizvodnji određenih proizvoda ili pružanju određenih usluga i na taj način narušava ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu; i
- utiče na međunarodnu trgovinu.

Prema metodologiji Evropske komisije, državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljena korisnicima koji nisu privredni subjekti, odnosno koji ne obavljaju djelatnost proizvodnje i/ili prometa robe i/ili vršenja usluga na tržištu. Državnom pomoći se ne smatra pomoć dodijeljenja privrednim subjektima za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa kada su kumulativno ispunjeni određeni kriterijumi², kao ni pomoć male vrijednosti (*de minimis*) – do 200.000 eura jednom privrednom subjektu za period od 3 fiskalne godine, bez obzira na opravdane troškove.

U skladu sa navedenim, Izvještaj za 2019. godinu ne sadrži podatke o pomoći:

² Kriterijumi iz predmeta Altmark: privredno društvo primalac mora zaista da ima obavezu pružanja usluge od opšteg ekonomskog interesa koja mora biti jasno definisana, parametri na osnovu kojih se kompenzacija izračunava moraju se utvrditi unaprijed na objektivan i transparentan način, kompenzacija ne smije preći ono što je potrebno da se pokriju svi troškovi ili dio troškova nastalih u ispunjavanju obaveza pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir odgovarajuće primitke i opravdanu dobit i visina potrebne kompenzacije mora se odrediti na osnovu analize troškova koje bi imalo prosječno dobro vođeno privredno društvo adekvatno opremljeno odgovarajućim sredstvima, ukoliko nije izabrano procedurom javnih nabavki.

- dodijeljenoj domaćinstvima, invalidnim licima, za infrastrukturne projekte (ukoliko je pristup infrastrukturi obezbijeđen za sve potencijalne korisnike pod jednakim uslovima);
- koja ima karakter opštih mjera i dostupna je svim subjektima pod istim uslovima (kvote, javne nabavke, tehnički standardi, opšte mjere poreske politike), i
- dodijeljenoj za potrebe odbrane,
- dodijeljene pomoći u oblasti poljoprivrede i ribarstva.

Državna pomoć za usluge od opšteg ekonomskog interesa i državna pomoć male vrijednosti (de minimis), prikazane su posebno, obzirom da se po metodologiji EU iste ne prikazuju kao dio godišnjeg izvještaja već se za njih vodi posebna evidencija.

2.2. Prikupljanje podataka

Izvještaj sadrži podatke o državnim pomoćima dodijeljenim u 2019. godini, koje su davaoci državnih pomoći su objedinili i dostavili Agenciji, gdje su obrađeni i prikazani u skladu sa važećom metodologijom.

Ipak, posebno ukazujemo da su za pripremu predmetnog Izvještaja dominantno korišćeni podaci iz Prijedloga zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu. Razlog za ovakvo postupanje Agencije uslovljen je procjenom da davaoci i dalje nedovoljno poznaju oblasti državne pomoći, što na kraju rezultira nepotpunim i nedovoljno obrađenim podacima o dodijeljenim državnim pomoćima.

Ovogodišnji izvještaj uključuje procjenu bruto domaćeg proizvoda (u daljem tekstu: BDP), kao i podatke o javnim rashodima, dobijene od strane Ministarstva finansija i Uprave za statistiku - MONSTAT.

2.3. Prikaz podataka

Davaoci državne pomoći dostavili su podatke o dodijeljenim državnim pomoćima razvrstane po kategorijama, namjeni i vrstama (instrumentima) dodijele. **O tačnosti, sveobuhvatnosti i istinitosti podataka, odgovaraju isključivo davaoci, s obzirom na to da podaci dobijeni od davalaca predstavljaju osnov za izradu izvještaja.**

Saglasno važećoj metodologiji, predmet izvještavanja je državna pomoć dodijeljena u 2019. godini, sa uporednim podacima za prethodne dvije fiskalne godine (2018. i 2017.), a komparacija se, dodatno vrši sa podacima o državnim pomoćima dodijeljenim u zemljama članicama Evropske unije, koji su sadržani u dokumentu „State Aid Scoreboard 2019“

(objavljeno na internet stranici Evropske komisije – Direktorata za konkurenciju).

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/state_aid_scoreboard_2019.pdf.

Dakle, Izvještaj za 2019. godinu sadrži konsolidovane podatke po kategorijama i vrsti (instrumentu) dodijeljene državne pomoći u prethodnoj kalendarskoj godini i poređenje sa prethodne dvije godine 2018. i 2017. (koje prethode izvještajnoj godini).

Podrazumijeva se da Izvještaj za 2019. godinu obuhvata samo ona javna sredstva koja predstavljaju državnu pomoć u smislu člana 2. Zakona.

2.4. Definicije i objašnjenja

U skladu sa Ugovorom o funkcionisanju Evropske Unije, državna pomoć definisana je u članu 107, i glasi:

Ako ugovorima nije drugačije predviđeno, svaka pomoć dodijeljena od strane države članice ili iz sredstava države u bilo kojem obliku, koja narušava ili prijeti da naruši konkurenciju dajući prednost određenom privrednom društvu ili proizvodnji određene robe, nespojiva je sa unutrašnjim tržištem, ukoliko utiče na trgovinu između država članica.

U stavu 3 istog člana dati su sljedeći izuzeci od ove opšte zabrane:

Može se smatrati spojivim sa unutrašnjim tržištem:

- (a) pomoć za unapređenje ekonomskog razvoja područja u kojima je životni standard izuzetno nizak ili je nezaposlenost izuzetno visoka, kao i regiona iz člana 349, s obzirom na njihov strukturni, ekonomski i socijalni položaj;*
- (b) pomoć za pospješivanje sprovođenja nekog važnog projekta od zajedničkog evropskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnog poremećaja u privredi države članice;*
- (c) pomoć za olakšavanje razvoja određenih privrednih djelatnosti ili određenih privrednih područja, kada takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;*
- (d) pomoć za pospješivanje kulture i očuvanja baštine, kada takva pomoć ne utiče na uslove trgovanja i konkurenciju u Uniji u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu;*
- (e) druge kategorije pomoći koje Savjet može utvrditi odlukom koju donosi na predlog Komisije.*

Navedeni izuzeci, za koja se propisuju detaljni uslovi, kriterijumi, intenziteti i načini dodjele pomoći koja neće narušiti konkurenciju u obimu koji je suprotan zajedničkom interesu, razrađeni su kroz akte Evropske komisije (smjernice, saopštenja, odluke, obavještenja) koji su u crnogorsko zakonodavstvo prenešeni *ad literam* kroz Pravilnik o listi pravila državne pomoći.

Da bi neka mjera bila državna pomoć, mora ispunjavati četiri kriterijuma kumulativno. Ukoliko samo jedan kriterijum nije ispunjen, mjera ne predstavlja državnu pomoć. Ti kriterijumi su: sljedeći

1. Da mjera uključuje **javna sredstva** (državna, opštinska, tijela na koja je Vlada prenijela pravo upravljanja javnim sredstvima). Javna sredstva se mogu dodjeljivati korisniku direktno (subvencija, garancija) ili indirektno (izuzeće od naplate poreza, konverzija duga u akcijski kapital).
2. Da je mjera **selektivna**, odnosno da nije opšta (kao npr. poreska stopa jednaka za sve, koliko god visoka bila, ako je ustanovljena u odnosu na sva privredna društva, nije

državna pomoć), već da se njome favorizuje određeni privredni subjekt, ili određena privredna grana, ili proizvodnja određene robe, ili pružanje određene usluge.

3. Da mjera **narušava konkurenciju**, odnosno da mjera države jača konkurentsku poziciju određenog privrednog subjekta, ili određene privredne grane, ili proizvodnje određene robe, ili pružanje određene usluge u odnosu na ostale konkurente na tržištu. Samim tim što od države dobija nešto (bilo direktni grant/subvenciju, ili izuzeće od plaćanja obaveza prema državi, ili oproštaj duga) određeno privredno društvo je u bolji, odnosno povoljniji položaj od njegovih konkurenata, pa pomoć narušava konkurenciju. Nije bitno da postoji stvarno narušavanje konkurencije, dovoljno je dokazati potencijalno narušavanje konkurencije (npr. eventualni teži pristup drugih privrednih društava određenom tržištu jer korisnik koji prima pomoć ima „lakši“ pristup tržištu).
4. **Uticaj na trgovinu između država CEFTA-e i država članica EU**, jer je crnogorsko tržište liberalizovano pa kompanije iz država članica CEFTA-e i država članica EU imaju jednak pristup crnogorskom tržištu, i obrnuto. U skladu sa praksom Evropskih sudova, dovoljno je da je određna roba/proizvod ili usluga predmet trgovine među državama, da bi ovaj uslov bio ispunjen.

U Zakonu **državna pomoć je definisana kao:**

- 1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove;
- 2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;
- 3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i
- 4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Državna pomoć može biti dodijeljena kao individualna državna pomoć i na osnovu šeme državne pomoći. **Šema državne pomoći** je akt (zakon, drugi propis, odluka, ugovor ili program) na osnovu kojeg se korisniku neposredno, u skladu sa uslovima određenim aktom, može dodijeliti državna pomoć na određeno ili na neodređeno vrijeme i u određenom ili neodređenom iznosu. **Individualna državna pomoć** je pomoć koja nije zasnovana na šemi državne pomoći i dodjeljuje se određenom korisniku za određeni projekat.

U Crnoj Gori, državna pomoć se dodjeljuje iz **državnog i budžete lokalnih samouprava** kroz različite vrste (instrumente) koji mogu biti direktni (najčešće subvencije) ili indirektni (npr. fiskalne olakšice, garancije itd.).

U skladu sa Zakonom, **davalac državne pomoći** je nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa zakonom.

Korisnik državne pomoći je fizičko ili pravno lice, privredno društvo ili udruženje privrednih društava, koje koristi državnu pomoć u obavljanju privredne djelatnosti.

Privredna djelatnost je aktivnost koja obuhvata ponudu robe ili usluga na tržištu, bez obzira na pravni status i način na koji se subjekt finansira.

3. DODIJELJENA DRŽAVNA POMOĆ U 2019. GODINI

Tabela 1: Ukupna državna pomoć i podsticajne mjere u odnosu na makroekonomske pokazatelje

Indikator	Jedinica mjere	2017.	2018.	2019.
Državna pomoć	miliona eura	19.741	65.781	49.321
BDP	miliona eura	4,299.10	4,604.50	4,817.10
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	0.46	1.43	1.02
Javni rashodi	miliona eura	2,012.46	2,018.43	2,593.17
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	0.98	3.26	1.90
Zaposleni	Broj	182 368	190 132	203 545
Državna pomoć po zaposlenom	Euro	116.19	108.248	323.18
Stanovništvo	Broj	622 387	622 369	622 182
Državna pomoć po glavi stanovnika	Euro	31.718	105.695	105.73

3.1. Državna pomoć i podsticajne mjere u poređenju sa osnovnim makroekonomskim indikatorima

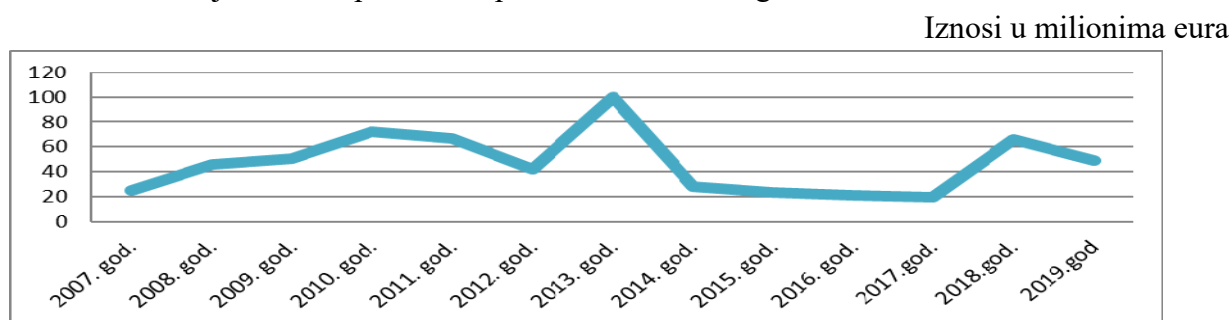
U Tabeli 1. prikazani su podaci o ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (uključujući i pomoć sektoru saobraćaja) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje. Procenat državne pomoći u BDP-u je sa 0,46% u 2017. godini povećan na 1,43% u 2018. godini, zatim smanjen na 1,02% u 2019. godini. Apsolutni iznos dodijeljene državne pomoći u 2019. godini je manji je za za 25,02% u odnosu na 2018. godinu.³

U 2019. godini ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori iznosila je 49.321.224,77 eura.

Iako Izvještaj sadrži podatke za 2017, 2018. i 2019. godinu, grafikon koji slijedi pokazuje trend državnih pomoći u Crnoj Gori od 2007. godine, od kada se godišnji izvještaji o dodijeljenoj državnoj pomoći pripremaju u najvećoj mogućoj mjeri, skladu sa metodologijom Evropske unije.

³ Razlog smanjenja od preko 25% je izmjena metodologije godišnjeg izvještavanja. Novi Pravilnik ne iskazuje podsticaji u oblasti poljoprivrede i ribarstva, dok su isti iskazani u Izvještaju za 2018. godinu, kao i u svim prehodnim izvještajima.

Slika 1: Trend kretanja državne pomoći za period 2007 - 2019. godina

U tabeli 2 prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori za prethodne tri godine (isključujući razvojne i podsticajne mjere u sektoru poljoprivrede i ribarstva, kao i sektor železničkog saobraćaja) u odnosu na osnovne makroekonomske pokazatelje.

Tabela 2: Državna pomoć (bez sektora poljoprivrede, ribarstva i železničkog saobraćaja) u odnosu na makroekonomske pokazatelje.

Iznosi su u milionima eura

Indikator	Jedinica mjere	2017.	2018.	2019.
Državna pomoć	miliona eura	18.085	34.670	31.938
BDP	miliona eura	4,299.10	4,604.50	4,817.10
Učešće državne pomoći u BDP-u	%	0.42	0.75	0.66
Javni rashodi	miliona eura	2,012.46	2,108.43	2,593.17
Učešće državne pomoći u javnim rashodima	%	0.90	1.64	1.23

3.2. Dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2019. u poređenju sa zemljama članicama Evropske unije u 2017. godini

Tabela 3: Prikazuje ukupnu državnu pomoć (bez sektora poljoprivrede i ribarstva i železničkog saobraćaja) u EU 28 državama članicama i Crnoj Gori. U skladu sa metodologijom Evropske komisije, članom 6(1) Uredbe Komisije (EK) 794/2004, Evropska Komisija je u obavezi da objavi, godišnje, izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći („State aid Scoreboard“), na bazi izvještaja o rashodima koje dostavljaju zemlje članice.⁴

Za potrebe ovog izvještaja, a u cilju poređenja državne pomoći dodijeljene u Crnoj Gori, sa državnim pomoćima dodijeljenim na nivou EU, korišćeni su metodologija i podaci iz dokumenta Evropske komisije „State Aid Scorebord 2019“

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/state_aid_scoreboard_2019.pdf.

⁴ Regulativa Komisije (EK) No 794/2004, član 6(2) "Svake godine Komisija će objaviti godišnji izvještaj koji sadrži sintezu informacija sadržanih u godišnjim izvještajima dostavljenim u toku prethodne godine."

Podaci o državnim pomoćima dodijeljenim na nivou zemalja članica EU, isključuju poljoprivredu, ribarstvo i železnički saobraćaj i služe isključivo u svrhu poređenja sa državnom pomoći dodijeljenoj u Crnoj Gori. Dodatno, treba napomenuti da se podaci na nivou EU odnose na 2017. izvještajnu godinu.

U tabeli 3 prikazani su podaci o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2017. godini u EU.

Država članica	Ukupna državna pomoć bez sektora poljoprivrede, ribarstva i železničkog saobraćaja	
	mil. eura	BDP učešće u %
CG2019	31,938	0,66
CG2018	34,670	0,75
CG 2017	18,085	0,42
EU-28	110685	0,722
Belgija	2204,8	0,503
Bugarska	662,9	1,314
Češka Republika	2676,2	1,394
Danska	4396,8	-
Njemačka	42313,2	-
Estonija	235,9	1,025
Irska	528,3	0,178
Grčka	427,3	0,24
Španija	3023,4	0,26
Francuska	16,824,6	0,735
Hrvatska	476,3	0,979
Italija	4,746,2	0,276
Kipar	104,2	0,542
Letonija	436,3	1,625
Litvanija	441,4	1,054
Luksemburg	149,8	0,27
Mađarska	3127,5	2,533
Malta	88,6	0,797
Holandija	1962,3	0,268
Austrija	1736,6	0,47
Poljska	7070,7	1,519
Portugalija	836,5	0,433
Rumunija	922,1	0,491
Slovenija	367,6	0,849
Slovačka	221,5	0,261
Finska	1821,3	0,815
Švedska	4335,3	6,655
Velika Britanija	8547,6	0,368

4. IZVJEŠTAJ PO KATEGORIJAMA DRŽAVNIH POMOĆI

Državna pomoć se, prema primarnim ciljevima dodjele, dijeli na sljedeće kategorije:

- 1) Horizontalnu državnu pomoć,
- 2) Sektorsku državnu pomoć, i
- 3) Regionalnu državnu pomoć.

Horizontalna državna pomoć je pomoć koja se primjenjuje u svim industrijama, Horizontalne državne pomoći usmjerene na rješavanje problema koji mogu nastati u bilo kojoj industriji. Dodjeljuju se većem broju korisnika, bez davanja prednosti ranije određenim (poznatim) ekonomskim aktivnostima, privrednim društvima, proizvodima i uslugama i na taj način narušava konkurenciju u manjem obimu nego sektorske pomoći.

Sektorska državna pomoć primjenjuje se na određene industrije, odnosno namijenjena tačno utvrđenim sektorima i aktivnostima, narušavajući ili prijeteci da naruši konkurenciju na tržištu u većem obimu. Upravo iz razloga selektivnosti kod dodjele ove vrste pomoći, a naročito kada se radi o npr. sektorima čelika, uglja, sintetičkih vlakana i brodogradnje, EU primjenjuje specifična pravila. Ono što je bitno napomenuti za Crnu Goru, neka od ovih pravila su ugrađena u posebne protokole SSP-a.

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje sa ciljem podsticanja privrednog razvoja nerazvijenih, odnosno manje razvijenih regiona, prije svega onih u kojima je životni standard izuzetno nizak ili u kojima vlada velika nezaposlenost. Ova kategorija državne pomoći se dodjeljuje privrednim subjektima u regionima gdje se ulaganja smatraju opravdanim zbog postojanja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i/ili drugih nedostataka.

Usluge od opšeg ekonomskog interesa (UOEI) su usluge koje organi vlasti država članica na nacionalnom, regionalnom ili nivou lokalnih zajednica, klasifikuju kao one koje su od opšteg interesa i zbog toga je država u obavezi da ih servisira. Ova kategorija obuhvata kako ekonomske, tako i neekonomske aktivnosti, ali su samo ekonomske aktivnosti predmet posebnog EU zakonodavstva koje se odnosi na unutrašnje tržište i konkurenciju.

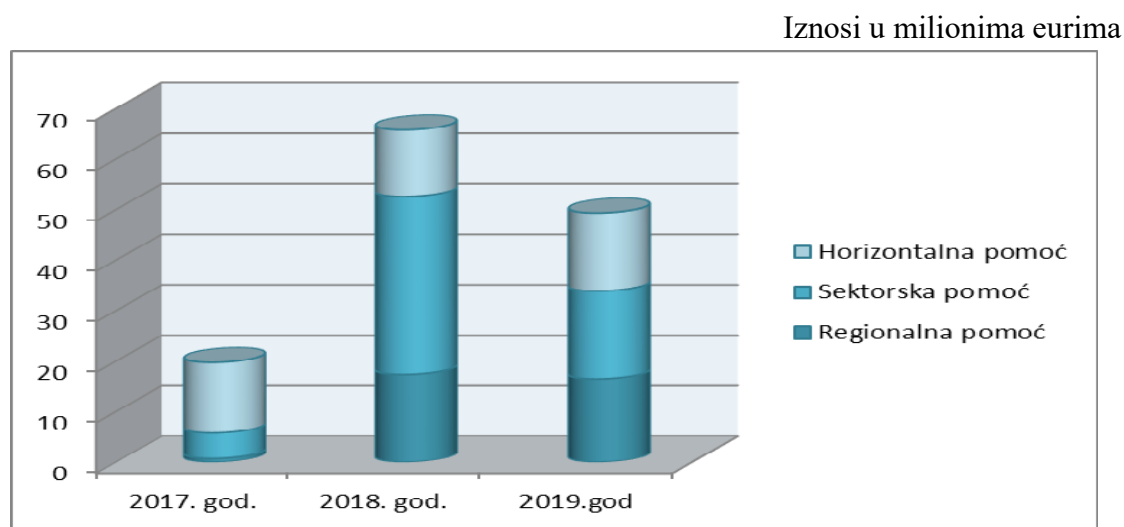
Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) je pomoć dodijeljena pojedinačnom privrednom subjektu, tokom bilo kog perioda od tri fiskalne godine, pod uslovom da ne prelazi 200.000 eura, odnosno 100.000 eura za obavljanje komercijalnog prevoza tereta u drumskom saobraćaju.

Tabela 4: Ukupno dodijeljena državna pomoć u Crnoj Gori u 2017, 2018 i 2019. godini po kategorijama

Iznosi u milionima eura

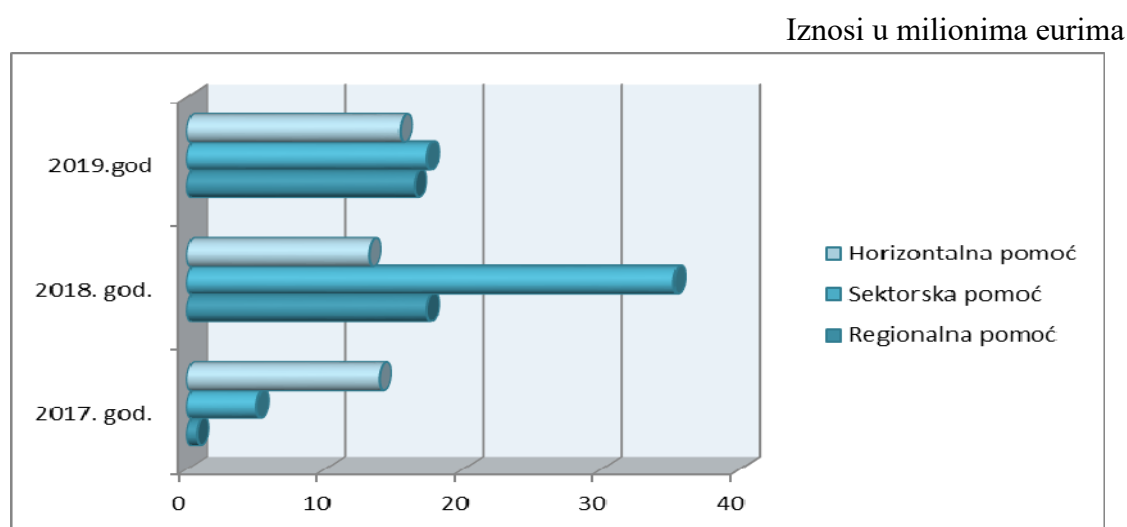
KATEGORIJA	2017	Učešće %	2018	Učešće %	2019	Učešće%
1.HORIZONTALNE POMOĆI	13.951	72.22	13.176	27.41	15.433	31.29
Obuka	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Zapošljavanje	3.091	16.00	3.201	6.66	5.714	11.59
MSP	10.860	56.22	0.000	0.00	0.000	0.00
Sanacija i restrukturiranje	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Otklanjanje šteta nastalih usled prirodnih nepogoda	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Zaštita životne sredine	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Istraživanje i razvoj	0.000	0.00	0.352	0.73	0.575	1.17
Obnovljivi izvori energije	0.000	0.00	9.623	20.02	9.144	18.54
Ostale pomoći	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
2. SEKTORSKE DRŽAVNE POMOĆI	4.638	24.01	17.516	36.44	17.383	35.25
Rudarstvo	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Čelik	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Saobraćaj	1.231	6.37	13.398	27.87	13.363	27.10
Kultura, informisanje i sport	3.407	17.64	4.118	8.57	4.020	8.15
Brodogradnja	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Finansijske usluge	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
Ostali sektori	0.000	0.00	0.000	0.00	0.000	0.00
3.REGIONALNA POMOĆ	0.728	3.77	17.376	36.15	16.502	33.46
UKUPNO	19.317	100.00	48.068	100.00	49.318	100.00

Slika 2: Struktura ukupne državne pomoći u Crnoj Gori u 2017, 2018 i 2019. godini

Podaci iskazani u Tabeli 4. i na Slikama 2. i 3. o učešću pojedinih kategorija državne pomoći u ukupnom iznosu dodijeljene državne pomoći u Crnoj Gori, pokazuju da je u 2019. godini, u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći učešće horizontalne pomoći 31,29%, sektorske 35,25%⁶ i regionalne 33,46 %.

Slika 3: Struktura državne pomoći u Crnoj Gori u 2017 i 2018, 2019. godine

⁶ Veće učešće sektorske pomoći u ukupno dodijeljenim državnim pomoćima u 2018. godini odnosilo se na promijenjenu metodologiju izvještavanja od strane Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. U vezi sa navedenim, iako su se u ukupnom iznosu iskazivale u prethodnim godišnjim izvještajima o dodijeljenim državnim pomoćima, podsticaji u sektoru poljoprivrede i ribarstva, nisu državna pomoć, u smislu člana 2. Zakona, niti se Zakon primjenjuje na podsticaje u sektoru poljoprivrede i ribarstva, saglasno članu 1. stav 2. Zakona, već se dodijela ovih podsticaja uređuje posebnom regulativom, u skladu sa EU pravilima.

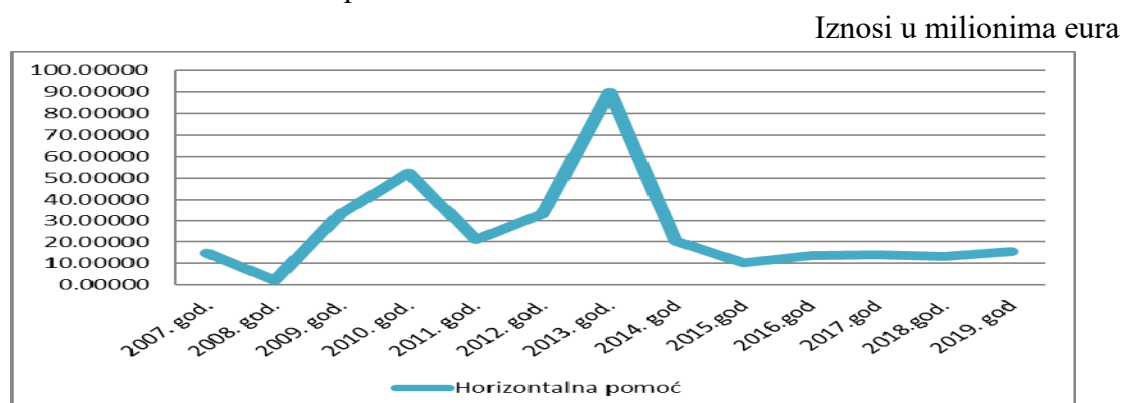
4.1. Horizontalna državna pomoć

Tabela 5: Horizontalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2017, 2018 i 2019. godini

Iznosi u milionima eura

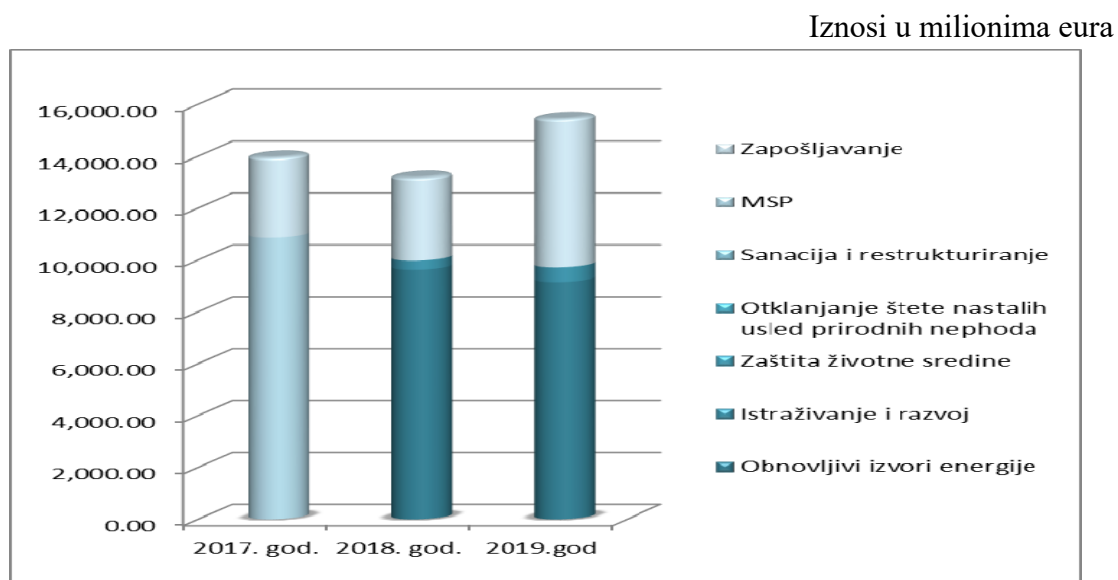
Vrsta horizontalne državne pomoći	2017. god.	2018. god.	2019. god.	indeks 18/17	Indeks 19/18
Obuka	0	0	0	0	0
Zapošljavanje	3,090.63	3,201.25	5,714.88	96.54	178.52
MSP	10,859.99	0	0	0	0
Sanacija i restrukturiranje	0	0	0	0	0
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepredviđenosti	0	0	0	0	0
Zaštita životne sredine	0	0	0	0	0
Istraživanje i razvoj	0	351.70	575.37	0	163.60
Obnovljivi izvori energije	0	9,622.88	9,144.65	0	95.03
Ukupno	13,950.62	13,175.82	15,434.90	105.88	117.15

Slika 4: Trend horizontalne pomoći

Prema podacima iskazanim u Tabeli 5, apsolutni iznos horizontalne državne pomoći je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu povećan je za 17,15 %, dok je u odnosu na 2017. godinu takođe povećan za 10,64 %.

Slika 5: Struktura horizontalne državne pomoći u 2017, 2018 i 2019. godini

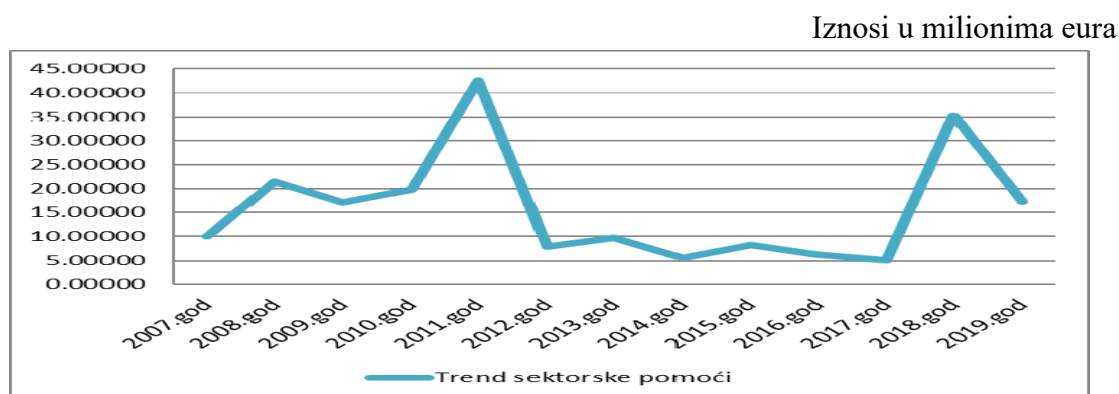
4.2. Sektorska državna pomoć

Tabela 6: Sektorska državna pomoć u Crnoj Gori u 2017, 2018 i 2019. godini

Iznosi u milionima eura

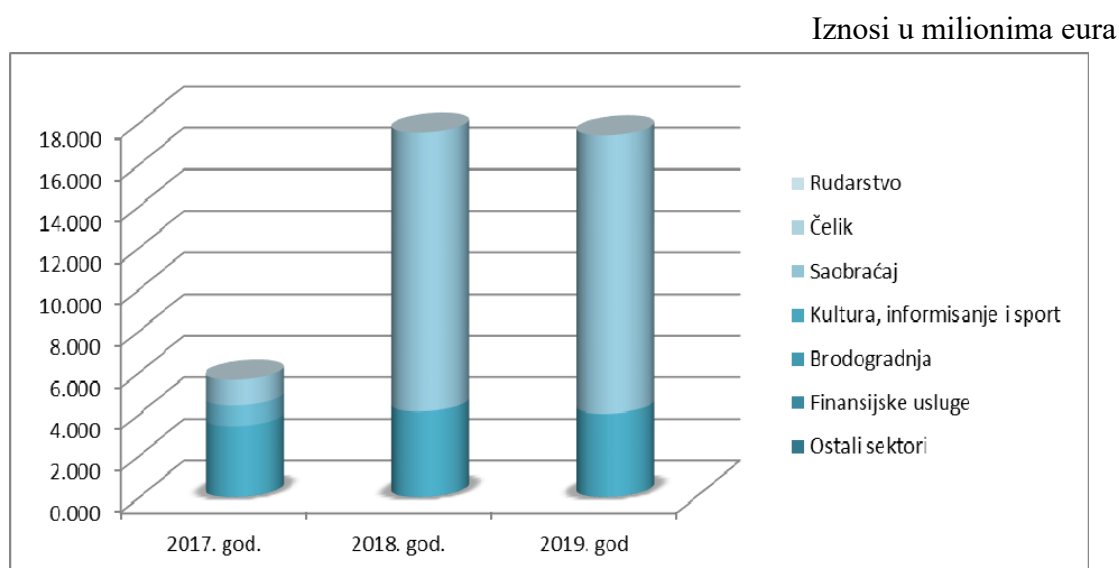
Sektor	2017. god.	2018. god.	2019. god	Index 18/17	Index 19/18
Rudarstvo	0.000	0.000	0	0.00	0.00
Čelik	0.000	0.000	0	0.00	0.00
Saobraćaj	1.232	13.398	13.363	1087.50	99.74
Kultura, informisanje i sport	3.406	4.118	4.02	120.90	97.62
Brodogradnja	0.000	0.000	0	0.00	0.00
Finansijske usluge	0.000	0.000	0	0.00	0.00
Ostali sektori	0.000	0.000	0	0.00	0.00
Ukupno	4.638	17.516	17.383	377.66	99.24

Slika 6: Trend sektorske državne pomoći

Apsolutni iznos dodijeljene sektorske državne pomoći u 2019. godini je za 0,76% manji u odnosu na 2018. godinu, odnosno 274,80% veći u odnosu na 2017. godinu.

Slika 7: Struktura sektorske državne pomoći u 2017, 2018 i 2019. godini

4.3. Regionalna državna pomoć

Regionalna državna pomoć se dodjeljuje u cilju podsticanja razvoja manje razvijenih, odnosno nerazvijenih područja - regiona i usmjerena je na ublažavanje strukturnih problema i regionalne neravnomjernosti u razvoju. Ova kategorija državne pomoći podrazumijeva mjere koje podstiču ekonomsku aktivnost, sa ciljem smanjenja ekonomskih, prirodnih, socijalnih i drugih razlika u tim područjima.

U 2019. godini, regionalna pomoć je iznosila 16.502.413,67.

Tabela 7: Regionalna državna pomoć u Crnoj Gori u 2017, 2018 i 2019. godini

Iznosi u milionima eura

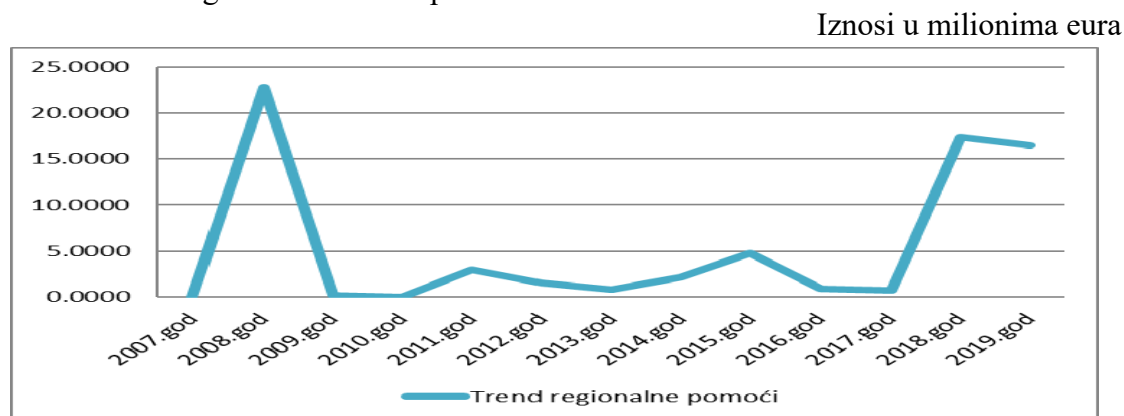
Pokazatelj	2017. god.	2018. god.	2019. god.	Index 18/17	Index 19/18
Regionalna državna pomoć	0.728	17.376	16.502	2386.81	94.97

Regionalna pomoć u 2019. godini bila je dodjeljivana kroz sljedeće programe:

- 1) Ministarstvo ekonomije - Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije, dodijeljena je pomoć u iznosu od 184.699,00 eura,
- 2) Ministarstvo ekonomije - Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za 2018. dodijeljena je pomoć u iznosu od 56.501,93 eura,
- 3) Ministarstvo ekonomije - Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za 2019. godinu, dodijeljena je pomoć u iznosu od 268.520,55 eura,
- 4) Ministarstvo ekonomije – Program za unapređenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2019. godinu dodijeljena je pomoć u iznosu od 60.309,00 eura,
- 5) Ministarstvo ekonomije - Program podsticanja razvoja konkurentnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama dodijeljen je iznos od 2.498,99 eura,
- 6) Ministarstvo ekonomije - Program podrške razvoju zanatstva za 2019. godinu dodijeljen je iznos pomoći 1.021,68 eura,
- 7) Ministarstvo ekonomije je na osnovu Investicionog plana Mermera AD Danilovgrad, izvršilo odlaganje obaveza po osnovu poreza i doprinosa u iznosu od 531.317,81 eura (ekvivalent subvencije 31.291,17 eura).
- 8) Ministarstvo ekonomije u 2019. godini shodno Uredbi o podsticanju direktnih investicija („Službeni list Crne Gore" broj 8/15 i 80/15) dodijelio pomoć privrednim društvima u iznosu od 2.908.500,00 eura.
- 9) Investiciono razvojni fond je na osnovu Godišnjeg programa rada IRF-a za 2019. godinu dodijelio pomoć u iznosu 8.850.618,00 eura.
- 10) Glavni grad Podgorica - Programu aktivnog stimulisanja preduzetništva dodijeljeno je 1.714,00 eura pomoći.
- 11) Opština Kolašin je u 2019. godini na osnovu Programa Ženskog preduzetništva dodijelila iznos od 10.000,00 eura.

- 12) Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2019. godini dodijelio regionalnu pomoć na osnovu Investicionog plana AD Ski Resort – Kolašin 1450 u cilju povećanja turističke ponude sjevernog regiona a ujedno i podsticanja razvoja određene regije Crne Gore, odnosno izvršen je reprogram obaveza investitoru u iznosu 240.908,61 eura.
- 13) **Ministarstvo održivog razvoja i turizma – pomoć dodijeljena preduzeću Ulcinjska rivijera A.D. u iznosu 2.221.495,24 eura, koja nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.**
- 14) **Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2019. godini dodijelio regionalnu pomoć u iznosu 650.000,00 eura koja nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.**
- 15) Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) je u toku 2019. godine povukla iznos od 2.084.654,00 eura iz Kredita od KfW banke, za rekonstrukciju i modernizaciju HE Piva, koja obuhvata rekonstrukciju hidromašinske i elektro opreme agregata A1, A2 i A3 i sopstvene potrošnje elektrane i rekonstrukciju građevinskih objekata. Iznos sredstava od 2.084.654,00 eura, EPCG povukla iz kredita po osnovu Ugovora o kreditu zaključenog u decembru 2007. godine. Iznos državne pomoći, odnosno ekvivalent subvencije je 208.465,40 eura.“
- 16) Ministarstvo ekonomije dodijelilo je pomoć Crnogorskom elektro-prenosnom sistemu (CGES) u vidu izdavanja garancije za kreditno zaduženje dvije tranše u iznosu od 7.445.753,87 eura kod EBRD i iznosu od 511.786,57 eura kod KfW banke za projekat Interkonektivni kablova, u iznosu državne pomoći kao ekvivalenta subvencije 795.754,04 eura.⁷

Slika 8: Trend regionalne državne pomoći

⁷ U skladu sa Rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći, akt br.01-8/2 od 5.februara 2013.godine

5. USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA (UOEI) I POMOĆI MALE VRIJEDNOSTI (*DE MINIMIS* POMOĆI)

Prateći preporuke Evropske komisije u Poglavlju 8, u dijelu koji se odnosi na politiku državne pomoći, u martu 2014. godine Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, kojom je stvoren pravni osnov za potpuno usklađivanje crnogorskog zakonodavstva iz oblasti državne pomoći sa pravnom tekovinom Evropske unije. Ova uredba odgovorila je na izazove u procesu pregovaranja u ovoj oblasti na način što je Ministarstvu finansija, kao nosiocu politike državne pomoći u Crnoj Gori, data mogućnost da direktno objavljuje prevode pravila o državnoj pomoći koje donose institucije Evropske unije i na taj način u potpunosti uskladi svoje zakonodavstvo sa evropskim.

Na osnovu navedene Uredbe, u avgustu 2014. godine, donijet je Pravilnik o listi pravila državne pomoći u kojem su, između ostalih, *objavljeni Odluka Komisije od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa i Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći).*

Prateći dinamiku izmjena akata na nivou Evropske unije, dopunama navedenog pravilnika u januaru 2015. godine objavljen je još jedan set akata, među kojima i *Okvir Evropske unije za državnu pomoć u obliku naknada za javne usluge.*

Na ovaj način stvoren je pravni osnov za primjenu pravila državne pomoći na usluge od opšteg ekonomskog interesa i pomoći male vrijednosti.

5.1. Usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI)

Usluge od opšteg ekonomskog interesa (UOEI) su usluge koje organi vlasti koje je država u obavezi da servisira i obuhvataju kako ekonomske, tako i neekonomske aktivnosti, ali su samo ekonomske aktivnosti predmet posebnog EU zakonodavstva koje se odnosi na unutrašnje tržište i konkurenciju. Ekonomija treba da se razvija u opštu korist, a država je dužna da interveniše onda kada tržište nije u mogućnosti da pruži ono što je od ključne važnosti za građane.

Države članice imaju visok stepen diskrecionog prava prilikom definisanja usluga od opšteg ekonomskog interesa. Međutim, države bi trebalo da definišu UOEI na osnovu kriterijuma opšteg interesa za sve građane i pod uslovima koji nisu obavezno isti kao tržišni.

Da bi povećala pravnu sigurnost, naročito nakon presude u slučaju Altmark⁸, i da bi smanjila teret prijavljivanja u ovoj oblasti, EK je donijela „paket“ akata za finansiranje UOEI, koji je i Crne Gora u obavezi da primjenjuje.

Tabela 8: Pregled iznosa pomoći dodijeljenih za UOEI u 2019. godini
Iznosi u eurima

USLUGE OD OPŠTEG EKONOMSKOG INTERESA (UOEI)		
DAVAOC DRŽAVNE POMOĆI	KORISNIK DRŽAVNE POMOĆI	IZNOS DRŽAVNE POMOĆI
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Nacionalni parkovi Crne Gore	919,500.00 €
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Crnogorski fond za solidarnu stambenu izgradnju doo Podgorica	1,500,000.00 €
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Željeznički prevoz Crne Gore	9,350,000.00 €
Ministarstvo kulture	Podrška razvoju medijskog pluralizma	169,150.00 €
UKUPAN IZNOS		11,938,650.00 €

5.2. Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći)

Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) je pomoć dodijeljena pojedinčanom privrednom subjektu, tokom perioda od tri fiskalne godine, u najvišem dozvoljenom iznosu od 200.000,00 eura, odnosno do 100.000,00 eura za privredne subjekte koji posluju u sektoru drumskog saobraćaja.

Naime, javno finansiranje koje ispunjava kriterijume iz člana 107 stava 1 Ugovora o funkcionisanju EU smatra se državnom pomoći, pa se uvijek mora prijaviti Komisiji. Međutim, u skladu s članom 109. Ugovora, Savjet EU može odrediti kategorije pomoći koje se izuzimaju od obaveze prijave. Na osnovu Uredbe (EZ) br. 994/98, Savjet je, u skladu s članom 109 Ugovora, odlučio da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) mogu predstavljati kategoriju pomoći koja se ne prijavljuje, ali se prati kumulacija ovih pomoći, kako se ne bi premašio najviši dozvoljeni iznos.

Na osnovu iznijetog, smatra se da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljene jednom privrednom subjektu, u periodu od tri fiskalne godine, koje ne prelaze najviši dozvoljeni iznos, ne ispunjava sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora i samim tim ne podliježu postupku prijavljivanja.

⁸ Kriterijumi iz predmeta Altmark: privredno društvo primalac mora zaista da ima obavezu pružanja usluge od opšteg ekonomskog interesa koja mora biti jasno definisana, parametri na osnovu kojih se kompenzacija izračunava moraju se utvrditi unaprijed na objektivni i transparentan način, kompenzacija ne smije preći ono što je potrebno da se pokrije svi troškovi ili dio troškova nastalih u ispunjavanju obaveza pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir odgovarajuće primitke i opravdanu dobit i visina potrebne kompenzacije mora se odrediti na osnovu analize troškova koje bi imalo prosječno dobro vođeno privredno društvo adekvatno opremljeno odgovarajućim sredstvima, ukoliko nije izabrano procedurom javnih nabavki.

Posebno ukazujemo da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) nijesu obuhvaćene ukupnim iznosom dodijeljenih državnih pomoći, pa se samim tim o njima i ne izvještava, već su davaoci dužni da vode evidencije o dodijeljenim *de minimis* pomoćima i prilikom dodijele primjenjuju načelo kumulacije.

U 2019. godini, dodijeljene *de minimis* pomoći su sljedeće:

Prepoznajući veoma otežane uslove poslovanja svih radio i TV emitera na crnogorskoj medijskoj sceni, Radio-difuzni centar d.o.o. (RDC) je početkom 2017.godine ukazao Ministarstvu ekonomije na problem u vezi sa neizmirenim obavezama komercijalnih i lokalnih emitera po osnovu pruženih usluga od strane RDC-a. Usvajajući predmetnu informaciju, koju je pripremila Ministarstvo ekonomije, Vlada Crne Gore je Zaključkom broj 07-522 od 17.03.2017. godine obavezala Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije da u periodu 2017-2021.godina u predefinisanim godišnjim iznosima, obezbijede transfer od ukupno 1.597.092,72 eura RDC-u. Ovaj iznos predstavlja 36 mjesečnih faktura svih emitera, uz uslov da je iznos pojedinačne pomoći po emiteru ograničen do maksimalnog iznosa do 200.000,00 eura što je definisano Pravilnikom o listi pravila državne pomoći, prilogom 4a - Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8) („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16). Svaka tranša uplate iz budžeta, počev od 2018. godine, uslovljena je dobijanjem potvrde RDC-a da su emiteri izmirili redovne obaveze iz prethodnih godina (počev od 2017.godine) po ovom osnovu. Emiterima koji su uredno izvršavali svoje ugovorene obaveze dodijeljeni iznos se računa kao pretplata što obezbjeđuje ravnopravan odnos na tržištu. U skladu sa navedenim, rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći broj 346-22/2018-5 od 21. marta 2018. godine odobrena je isplata 188.787,07EUR, rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći broj 346-22/2018-6 od 28. maja 2018. godine odobrena je isplata 2.089,05EUR, a rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći broj 346-217/2018-2 od 05. septembra 2018. godine odobrena je isplata 2.468,55EUR, što je ukupno 193.344,67 EUR. Po ovom osnovu Ministarstvo ekonomije je u 2019. godini dodjelio ukupno 383.878,76 eura pomoći, u iznosima koji po pojedinom korisniku ne prelaze 200.000,00 eura.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore u skladu sa članom 39 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, br. 49/2008, 73/2010, 39/2011 i 55/2016), a posredstvom linije „Grant šeme“ dodjeljuje sredstva za finansiranje projekata koji imaju za cilj unapređenje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Po ovom osnovu Zavod za zapošljavanje je u 2019. godinu dodjelio ukupno 2.457.351,97 eura, u iznosima koji po pojedinom korisniku ne prelaze 200.000,00 eura.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je na osnovu programa „Osposobljavanje za samostalan rad“ u 2019. godinu dodjelio ukupno 465.482,73 eura, u iznosima koji po pojedinom korisniku ne prelaze 200.000,00 eura.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je na osnovu programa „Osposobljavanje za rad kod poslodavca“ u 2019. godinu dodjelio ukupno 237.255,24 eura, u iznosima koji po pojedinom korisniku ne prelaze 200.000,00 eura.

Na osnovu izvještaja Područnih jedinica Poreske uprave, u 2019. godini podnijeti su zahtjevi za dodjelu državne pomoći, u skladu sa članovima 32, 32a i 32b Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list CG“, broj 62/13 i 60/14) i članovima 31, 31a i 31b Zakona o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG“, broj 61/13). Ukupan iznos dodijeljene pomoći na osnovu ove dvije šeme, odnosno zakona, iznosi 266.333,28 eura, s tim da pojedinačni iznosi, po pojedinačnom privrednom subjektu, ne prelaze maksimalan iznos od 200.000,00 eura.

Opština Bar je na osnovu programa „Žensko preduzetništvo“ u 2019. godinu dodjelila ukupno 34.600,24 eura, u iznosima koji po pojedinom korisniku ne prelaze 200.000,00 eura.

Invensticiono razvojni fond je dodijelio pomoći male vrijednosti u ukupnom iznosu 64.788,00 eura, po kreditnoj liniji *Podršku preduzećima, održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti*.

Ministarstvo nauke je u 2019. godini dodijelilo pomoći male vrijednosti u iznosu 200.000,00 preduzeću Tehnopolis.

Tabela 9: Pregled iznosa *de minimis* pomoći dodijeljenih u 2019. godini

Iznosi u eurima

DE MINIMIS POMOĆI U 2019. GODINI	
DAVAOC DRŽAVNE POMOĆI	UKUPAN IZNOS POMOĆI PO DAVAOCU
MEK - Pomoć radio difuznim emiterima	383,878.76 €
ZZZCG - Osposobljavanje za samostalan rad	465,482.73 €
ZZZCG - Osposb. za rad kod poslodavca	237,255.24 €
ZZZCG - Zapošlja. lica sa inva. – „Grant šeme“	2,457,351.97 €
Poreska uprava	266,333.28 €
Opština Bar - "Žensko preduzetništvo"	34,600.00 €
IRF - krediti za likvidnost	64,788.00 €
MN - Tehnopolis	200,000.00 €
UKUPNO	4,109,689.98 €

6. DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA I OPŠTINAMA

Vlada Crne Gore je u martu mjesecu 2014. godine donijela Odluku o izmjenama i dopunama odluke o mapi regionalnih pomoći („Službeni list Crne Gore“, broj 22/12 i 31/14), kojom je cijela teritorija Crne Gore, u skladu sa SSP-om i NUTS Regulativom EU (RSC), određena kao područje gdje je životni standard izuzetno nizak,

ili gdje postoji velika nezaposlenost. Maksimalni dozvoljeni intenzitet regionalne pomoći, izražen u bruto ekvivalentu pomoći, shodno navedenoj Odluci, za velika društva iznosi 50%, za srednja 60% i mala 70% vrijednosti investicije na cijeloj teritoriji Crne Gore.

U daljem tekstu daje se tabelarni prikaz državne pomoći dodijeljene po regionima i opštinama, koristeći se klasifikacijom propisanom odredbama člana 4 Zakona o regionalnom razvoju („Službeni list Crne Gore“, br. 20/11 i 26/11). Napominjemo da se za određene pomoći dodijeljene po programima ministarstava nauke, kulture i ekonomije nije sa preciznošću mogao utvrditi krajnji korisnik sredstava, pa samim tim ni region, odnosno opština kojoj je pomoć dodijeljena.

Tabela 10: Državna pomoć po regionima

Iznosi u eurima

DRŽAVNA POMOĆ PO REGIONIMA U 2019. GODINI		
REGION	IZNOS	%
SJEVERNI	7,077,027.57 €	14.35
SREDIŠNJI	27,574,954.47 €	55.91
JUŽNI	12,282,272.18 €	24.90
OSTALO	2,386,970.54	4.84
UKUPNO	49,321,224.77 €	100.00

Tabela 11: Državna pomoć po opštinama

Iznosi u eurima

UKUPNA DRŽAVNA POMOĆ PO OPŠTINAMA U 2019. GODINI		
OPŠTINA	IZNOS	%
Andrijevica	574,310.58 €	1.16
Berane	843,592.81 €	1.71
Bijelo Polje	4,032,882.34 €	8.18
Gusinje	19,436.10 €	0.04
Kolašin	102,284.30 €	0.21
Mojkovac	367,855.85 €	0.75
Petnjica	64,809.03 €	0.13
Plav	71,034.92 €	0.14
Pljevlja	281,671.30 €	0.57
Plužine	23,036.58 €	0.05
Rožaje	567,727.85 €	1.15
Šavnik	40,161.69 €	0.08

Žabljak	88,224.22 €	0.18
Cetinje	1,298,818.31 €	2.63
Danilovgrad	154,750.89 €	0.31
Nikšić	1,548,611.33 €	3.14
Tuzi	19,379.50 €	0.04
Podgorica	24,553,394.44 €	49.78
Bar	3,629,551.23 €	7.36
Budva	413,872.86 €	0.84
Herceg Novi	505,681.31 €	1.03
Kotor	5,210,178.19 €	10.56
Tivat	236,720.99 €	0.48
Ulcinj	2,286,267.60 €	4.64
OSTALO	2,386,970.54	4.84
UKUPNO	49,321,224.77 €	100.00

7. VRSTE (INSTRUMENTI) DODJELE DRŽAVNE POMOĆI

Dodijeljena državne pomoći predstavlja korist za primaoca državne pomoći i ta korist se mjeri u odnosu na konkurente kojima ista nije dodijeljena. Krajnja finansijska korist za primaoca u velikoj mjeri zavisi od vrste (instrumenta) dodjele.

Državna pomoć dodijeljena iz javnih sredstava, u zavisnosti od vrste (instrumenta) dodjele, prikazuje se kao stvarni ili potencijalni javni rashod. U 2019. godini državne pomoći u Crnoj Gori su dodjeljivane kao:

- a. subvencije;
- b. poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);
- c. zajmovi sa nižim kamatnim stopama; i
- d. garancije.

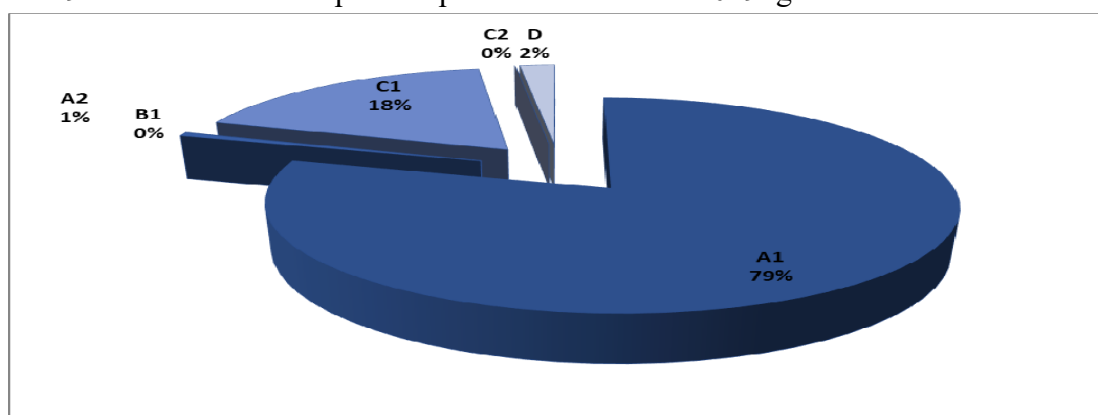
Primjena metodologije utvrđene Pravilnikom daje pregled vrste (instrumenata) dodjele državne pomoći za 2019. godinu.

Tabela 12: Ukupno dodijeljena državna pomoć u 2019. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele:

Iznosi u milionima eura

Kategorija državne pomoći	A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna državna pomoć	15.434	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000	15.444
Obuka	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Zapošljavanje	5.714	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000	5.724
MSP	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Sanacija i restrukturiranje	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Zaštita životne sredine	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Istraživanje i razvoj	0.575	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.575
Obnovljivi izvori energije	9.144	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	9.144
2.Sektorska državna pomoć	17.383	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	17.383
Rudarstvo	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Čelik	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Saobraćaj	13.363	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	13.363
Kultura i informisanje	4.020	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	4.020
Brodogradnja	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Finansijske usluge	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
Ostali sektori	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
3.Regionalna državna pomoć							
	6.354	0.272	0.000	8.872	0.000	1.004	16.502
Ukupno	39.171	0.272	0.000	8.882	0.000	1.004	49.329

Slika 9: Struktura državne pomoći po instrumentima u 2019. godini

- A1 – donacije, subvencije kamata, otpisi dugova i umanjeni iznosi prilikom prinudnih poravnanja;
- A2 – poreske olakšice (otpisi, odlaganja plaćanja poreza i doprinosa);
- B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;

- C1 – zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;
- C2 – ostale pomoći; i
- D – garancije

Na slici 9 dat je prikaz procentualnog učešća pojedinih instrumenata u ukupno dodijeljenoj državnoj pomoći, u 2019. godini.

7.1. Državne garancije kao instrument pomoći

Shodno odredbama Pravilnika o listi pravila državne pomoći („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16), državnom pomoći se ne smatra garancija države za zajam korisniku, koji u posljednje dvije godine koje prethode davanju garancije, nije u finansijskim izvještajima iskazao rast gubitka, smanjenje prihoda, rast zaliha na skladištu, smanjenje priliva gotovine, rast zaduženosti i smanjenje vrijednosti imovine, pod uslovima da:

- korisnik zajma može na finansijskom tržištu dobiti zajam pod tržišnim uslovima;
- se garancija države daje za određeni iznos kredita, na određeno vrijeme;
- iznos garancije ne pokriva više od 80% kreditne obaveze;
- se za garanciju zaračunava tržišna cijena.

U svim ostalim slučajevima, u kojima nisu kumulativno ispunjeni prethodno navedeni uslovi, državna garancija predstavlja pomoć koja se računa na osnovu posebne metodologije.

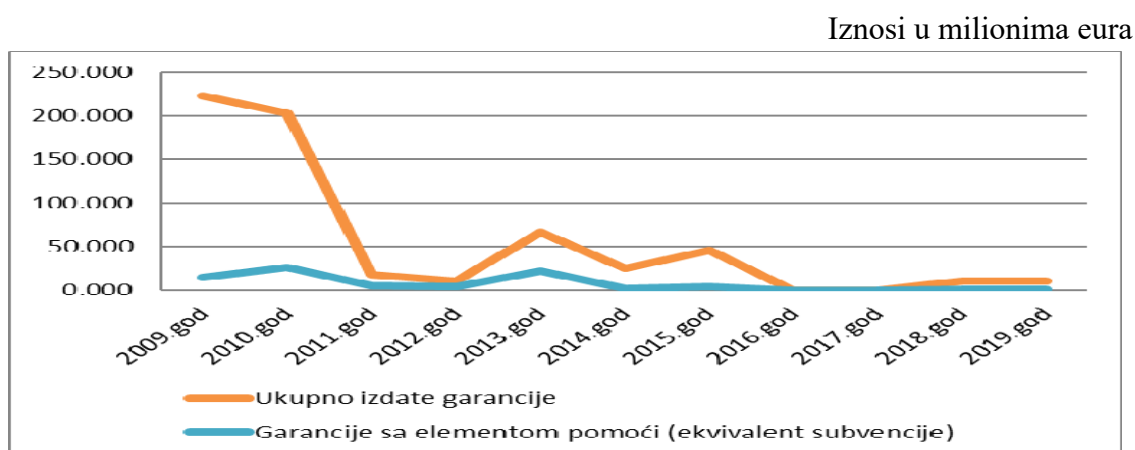
Kod pojedinačnih garancija element pomoći se računa kao razlika između tržišne cijene garancije i cijene koja je stvarno plaćena za garanciju. Međutim, kada se tržišna cijena garancije ne može odrediti, element pomoći računa se kao protivvrijednost pomoći u obliku kredita pod povoljnim uslovima, odnosno kao razlika između tržišne kamate, koju bi privredno društvo platilo bez državne garancije i kamate po kojoj je kredit dobijen zahvaljujući državnoj garanciji, a nakon odbitka svih plaćenih premija. Državna garancija će se računati u cjelokupnom iznosu, odnosno u iznosu kojim se garantuje za određeni kredit kada:

- postoji vjerovatnoća da korisnik kredita pokrivenog državnom garancijom neće biti u mogućnosti da vrati taj kredit;
- je aktivirana zbog nemogućnosti korisnika kredita da ga vraća, i država preuzima otplatu kredita; i
- otplatu nedospjele kreditne obaveze preuzima država uz otpis duga korisniku kredita.

Tabela 13: Državne garancije kao element pomoći

Iznosi u milionima eura											
DRŽAVNE GARANCIJE	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno izdate garancije	223,199	203,410	18,170	10,000	66,200	25,000	45,280	0	0	10,042	10,042
Garancije sa elementom pomoći (ekvivalent subvencije)	14,062	25,577	5,092	3,883	22,165	2,000	4,000	0	0	1,004	1,004
Aktivirane garancije	-	-	30,241	19,545	85,055	9,569	0	0	0	0	0

Slika 10: Trend ukupno izdatih garancija i garancija sa elementom pomoći

Agencija posebno konstatuje da je, i pored uredno procesuiranih zahtjeva za dostavljanje podataka i informacija o dodijeljenim državnim pomoćima u 2019.godini, kao i naknadnih urgencija za predmetna postupanja, evidentiran izostanak aktivnosti sa nivoa pojedinih ministarstava, te pojedinih fondova- davalaca državnih pomoći, čime je Agencija ostala uskraćena za podatke i informacije o dodijeljenim pomoćima pojedinim subjektima.

Agencija je uvidom u Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu Državne revizorske institucije, utvrdila da su iz tekuće rezerve u 2019.godini vršene isplate prema preduzećima u ukupnom iznosu 8.372.649,31 €, i to:

- AD "Luka Bar" iznos od 324.446,00 eura;
- DOO "Skijališta Crne Gore", iznos od 650.000,00 eura;
- JP "Regionalni vododvod Crnogorsko primorje", iznos od 774.203,31 i

- "Montenegro airlines" iznos od 6.624.000,00 eura.

Agencija za zaštitu konkurencije će, kroz dodatne zahtjeve o neprijavljenim državnim pomoćima, zatraži hitnost izjašnjenja nadležnih ministarstava i fondova davalaca državnih pomoći, te nakon kompletiranja istih dodatno pokrene ispitne postupke naknadne kontrole.

8. REZIME

U izradi Izvještaja za 2019. godinu korišćena je, u najvećoj mogućoj mjeri metodologija koja je propisana od strane Evropske komisije, u oblasti izvještavanja o dodijeljenoj državnoj pomoći.

U skladu sa odredbama člana 25a Zakona o zaštiti konkurencije, davaoci državne pomoći dužni su da Agenciji do 15. marta tekuće za prethodnu godinu dostave podatke o dodijeljenim državnim pomoćima. Na osnovu predmetnih podataka, **Agencija sačinjava godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u prethodnoj godini, koji dostavlja Vladi i Skupštini do kraja drugog kvartala tekuće godine, radi upoznavanja. Dodatno, Agencija dostavlja izvještaj i Evropskoj komisiji, a u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom.**

Ipak, posebno ukazujemo da su za pripremu predmetnog Izvještaja dominantno korišćeni podaci iz Prijedloga Zakona o završnom računu budžeta za 2019. godinu. Razlog za ovakvo postupanje Agencije uslovljen je procjenom da davaoci i dalje nedovoljno poznaju oblasti državne pomoći, što na kraju rezultira nepotpunim i nedovoljno obrađenim podacima o dodijeljenim državnim pomoćima.

U 2019. godini je dodijeljena državna pomoć u ukupnom iznosu od 49.321.224,77 eura, što u odnosu na ukupno dodijeljenu državnu pomoć u 2018. godini, koja je iznosila 65.780.993,83 eura, predstavlja smanjenje od 33,37%. Procenat učešća državne pomoći u BDP-u povećan je sa 1,43% u 2018. godini smanjena na 1,02% u 2019. godini.

U Izvještaju za 2019. godinu, u skladu sa novim Pravilnikom nisu prikazani podsticaji za razvoj poljoprivrede i ribarstva.

Pravilnikom je izmjenjena metodologija izvještavanja, tako da se sektor poljoprivrede i ribarstva ne iskazuje u godišnjem izvještaju, za razliku od prethodnih godina, kada se podrška poljoprivredi i ribarstvu iskazivala, ali samo u ukupnom iznosu. S obzirom da je novi Pravilnik donešen u 2020. godini, u prilogu Izvještaja sati su ukupni podaci o podsticajnim i razvojnim mjerama za oblast poljoprivrede i ribarstva u 2019. godini.

Agencija posebno napominje odredbe SSP-a, član 73(9), koji je prenešen i u nacionalno zakonodavstvo, član 1 stav 2 Zakona, u kome se kaže da se ovaj zakon ne primjenjuje na podsticaje za razvoj poljoprivrede i ribarstva. U vezi sa navedenim, iako se prikazuju u godišnjem izvještaju o dodijeljenim

državnim pomoćima, podsticaji u sektoru poljoprivrede i ribarstva nisu državna pomoć u smislu Zakona o kontroli državne pomoći, već će ovi podsticaji biti regulisani posebnom regulativom koja se odnosi na državnu pomoć u ovim sektorima, u skladu sa EU pravilima.

Takođe, veliki dio dodijeljenih državnih pomoći odnosi se i na pomoći dodijeljene u sektoru saobraćaja, kao i na pomoći dodijeljene za obnovljive izvore energije.⁹

Ukupno učešće državne pomoći (bez sektora poljoprivrede, ribarstva i železničkog saobraćaja) u BDP-u iznosi 0,66 %, pa se može reći da je Crna Gora u 2019. godini imala udio državne pomoći ispod nivoa prosjeka zemalja članica Evropske unije (0,72% BDP-a). U vezi sa navedenim, treba istaći da je u 2019. godini ukupno učešće državne pomoći u BDP-u iznosilo 1,02% i da je ispod nivoa zemalja članica Evropske unije.

Od ukupno dodijeljene pomoći u 2019. godini, 35,25% dodijeljeno je kroz sektorske pomoći, odnosno najviše sektoru saobraćaja 27,10%. Ostalo je dodijeljeno u sektoru kulture, informisanja i sporta, u učešću u ukupnim sektorskim pomoćima od 8,15%.

Horizontalne pomoći u 2019. godini dodijeljene su u iznosu od 15.434.729,09 miliona eura, odnosno 31,29% ukupno dodijeljene pomoći. Ova pomoć u najvećem dijelu odnosi se na pomoći za zapošljavanje 11,59%, istraživanje, razvoj i inovacije 1,17% i obnovljivio izvori energije (18,54%).¹⁰

U 2019. godini, dodijeljeno je državnih pomoći za regionalni razvoj 16.502.413,67 miliona eura, odnosno 33,46% od ukupno dodijeljene državne pomoći, dok je u 2018. godini regionalna pomoć bila dodijeljena u iznosu od 17,376 miliona eura. i činila je 26,42% od ukupno dodijeljene državne pomoći.

Godišnjim izvještajem za 2019. nisu evidentirane pomoći za sanaciju i restrukturiranje, koje predstavljaju vrstu pomoći koja u najvećoj mjeri narušava ili prijeti da naruši konkurenciju na tržištu, odnosno koja je najmanje poželjna pomoć. Ovo posebno iz razloga što nije bilo prijavljenih državnih pomoći za ovu namjenu.

⁹ U skladu sa rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći broj 01-51/1 od 16. jula 2015. godine, za projekat Krnovo u iznosu 9.201.278,00 eura.

¹⁰ Projekat Krnovo, rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, akt broj 01-51/1 od 16. jula 2015. godine i Izgradnja malih hidroelektrana na vodotoku Bistrica – pritoka Ljuboviđe, rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, akt broj 01-24/1 od 25. marta 2016. godine

Neprijavljene državne pomoći¹¹ u 2019. godini iznosile su 16.688.338,93 eura, odnosno 33,47 % ukupno dodijeljene pomoći, dok je u 2018. godini taj procenat bio 31,72%, odnosno ukupan iznos od 20.863.803,30 eura.

EVIDENTIRANE NEPRIJAVLJENE DRŽAVNE POMOĆI U 2019. GODINI ¹²		
DAVALAC DRŽAVNE POMOĆI	KORISNIK/KORISNICI DRŽAVNE POMOĆI	IZNOSI DRŽAVNE POMOĆI
Opština Cetinje	Pomoć sportskim kolektivima sa teritorije Opštine Cetinje	181,780.00
Ministarstvo nauke	Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke i inovativne djelatnosti u 2019. godini - Učešće u EUREKA programu	90,000.00
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Pomoć preduzeću "Montenegro airlines" A.D. Podgorica	5,500,000.00
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Pomoć prduzeću A.D. "Barska plovdba", Bar	3,000,000.00
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Pomoć preduzeću "Crnogorska plovdba" A.D. Kotor	4,830,093.69
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Pomoć nepoznatom pravnom licu	214,970.00
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Pomoć preduzeću H.T.P. "Ulcinska rivijera" A.D. Ulcinj	2,221,495.24
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Pomoć "Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore" (LOW COST)	650,000.00
UKUPNO		16,688,338.93

Izdaci iz budžetske rezerve, u ukupnom **iznosu 8.372.649,31 €**, bez prethodno pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije, a koje je utvrdila Državna revizorska institucija u procesu revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. godinu odnose se na sljedeća preduzeća:

- AD "Luka Bar" iznos od 324.446,00 eura;
- DOO "Skijališta Crne Gore", iznos od 650.000,00 eura;
- JP "Regionalni vododvod Crnogorsko primorje", iznos od 774.203,31 i
- "Montenegro airlines" iznos od 6.624.000,00 eura.

¹¹ Iako je prvi Zakon o kontroli državne pomoći donešen još 2007. godine, i dalje je prisutna slaba svijest davalaca (naročito sa lokalnog nivoa) o obavezama iz Zakona o prijavi državnih pomoći. Agencija će u narednom periodu, a naročito kroz sprovođenje IPA projekta za državnu pomoć, čija je jedna komponenta i podizanje svijesti o kontoli državne pomoći, nastojati da bude svojevrsni promoter ove politike i obaveza Crne Gore i svih organa u kontekstu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

¹² Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019. Godinu (http://www.dri.co.me/1/index.php?option=com_k2&view=item&id=742:objavljen-izvje%C5%A1taj-o-reviziji-predloga-zakona-o-zavr%C5%A1nom-ra%C4%8Dunu-bud%C5%BEta-crne-gore-za-2019-godinu&lang=sr)

Iz razloga što nije zatraženo prethodno mišljenje Agencije za zaštitu konkurencije, te da Agencija nije imala uvid o izvršenim isplatama, ista će naknadno pokrenuti ispitne postupke za ocjenu prisustva, odnosno usklađenosti državne pomoći sa Zakonom.

Prilog A

Informacija o privrednim subjektima koji su bili korisnici državne pomoći u 2019. godini

Tabela 14: Ukupno dodijeljena državna pomoć u 2019. godini prema vrstama (instrumentima) dodjele

Iznosi u milionima eura								
Kategorija								
državne pomoći		A1	A2	B1	C1	C2	D	Ukupno
1.Horizontalna								
državna pomoć		15.434	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000	15.444
	Obuka	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Zapošljavanje	5.714	0.000	0.000	0.010	0.000	0.000	5.724
	MSP	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Sanacija i restrukturiranje	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Otklanjanje štete nastalih usled prirodnih nepogoda	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Zaštita životne sredine	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Istraživanje i razvoj	0.575	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.575
	Obnovljivi izvori energije	9.144	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	9.144
2.Sektorska								
državna pomoć		17.383	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	17.383
	Rudarstvo	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Čelik	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Saobraćaj	13.363	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	13.363
	Kultura i informisanje	4.020	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	4.020
	Brodogradnja	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Finansijske usluge	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	Ostali sektori	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
3.Regionalna								
državna pomoć								
		6.354	0.272	0.000	8.872	0.000	1.004	16.502
Ukupno		39.171	0.272	0.000	8.882	0.000	1.004	49.329

Odredbama člana 4 Pravilnika propisano je da godišnji izvještaj sadrži sljedeće podatke:

A1 - donacije, subvencije kamate, otpis duga i druge pomoći u skladu sa zakonom;

A2 - poreske olakšice i socijalna davanja (otpis, odlaganje plaćanja poreza i doprinosa);

B1 – učešće u udjelu u kapitalu, uključujući konverziju duga u akcijski kapital;

C1 - zajmovi sa kamatnim stopama nižim od kamatne stope na finansijskom tržištu i zajmovi privrednim društvima u poteškoćama;

C2 - ostale mjere;

D - garancije.

U tabeli 14, u okviru instrumenta **A1** u 2019. godini, dodijeljena je državna pomoć u iznosu od **39.172.357,49 eura**.

Horizontalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument **A1** iznosi **15.434.729,09 eura**, i ista je dodijeljena za:

Zapošljavanje – Zavod za zapošljavanje Crne Gore je kroz program dodjela sredstava na ime ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) na osnovu „Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom“ dodijelio sredstva u iznosu 169,662.42 eura.

Zapošljavanje - Zavod za zapošljavanje Crne Gore je kroz Program dodjela bespovratnih sredstava za prilagođavanje radnog mjesta na osnovu „Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom“ dodijelio sredstva u iznosu 112.247,71 eura.

Zapošljavanje – Zavod za zapošljavanje Crne Gore je kroz program dodjela sredstava za subvencije zarade lica sa invaliditetom koje se zaposli na osnovu „Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom“ dodijelio sredstva u iznosu 5.432.977,45 eura.

Zapošljavanje – Zavod za zapošljavanje Crne Gore je kroz program Troškovi profesionalne orijentacije dodijelio sredstva u ukupnom iznosu 6.986,15 eura. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Zapošljavanje – Zavod za zapošljavanje Crne Gore je kroz program Profesionalna rehabilitacija dodijelio sredstva u ukupnom iznosu 255.781,07 eura. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Ministarstvo nauke je u cilju podsticaja za istraživanje, razvoj i inovacije - po osnovu Programa za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020 dodijelilo pomoć u iznosu od 226,702.92 eura.

Ministarstvo nauke - Pomoć po osnovu programa EUREKA iznosi 90,000.00 eura, ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Program podsticanja proizvodnje iz obnovljivih izvora - Ministarstvo ekonomije je prijavilo da je kroz program podsticanja proizvodnje iz obnovljivih izvora energije u skladu sa Zakonom o energetici („Službeni list CG“ br. 5/16 i 51/17) isplaćen iznos od 9,144,465.96 eura. Navedena sredstava su dodjeljena u cilju podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije koje se ostvaruje kroz projekat izgradnje male hidroelektrane na vodotoku Bistrica – pritoka Ljuboviđe (421.598,75 eura), u skladu sa rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći, i projekat Krново (9.201.278,00 eura) po rješenju Komisije za kontrolu državne pomoći.

Iskazana sredstva predstavljaju iznos podsticaja koji je isplaćen povlašćenim proizvođačima od strane Crnogorskog operatora tržišta električne energije tokom 2019. godine na osnovu zakonske regulative kojom se uređuje oblast energetike. Naveden iznos sredstava je dobijen kao proizvod ostvarene proizvodnje električne energije tokom 2019. godine iz navedenih objekata i cijene koja predstavlja razliku između podsticajne cijene i cijene iz ugovora o snabdijevanju krajnjih kupaca električne energije. Osnovni cilj ovog Programa je povećanje proizvodnje iz obnovljivih izvora energije i dostizanje nacionalnog cilja koji predstavlja udio obnovljivih izvora energije u njenoj ukupnoj finalnoj potrošnji energije u iznosu od 33% u 2020. godini.”

Sektorska državna pomoć dodijeljena kroz instrument **A1** iznosi **17.384.082,01**, i odnosi se na sljedeće:

Kultura, informisanje i sport – 4,020,798.32 eura

Najveći dio pomoći (3.739.018,32 eura) odnosi se na pomoć koju je dodijelio Ministarstvo kulture u okviru sledećih programa:

- Program: Kulturno umjetničko stvaralaštvo – 1.420.328,90 eura
- Program: Kreativna Crna Gora: Identitet, imidž, promocija –180.500,00 eura
- Program: Projekti od kapitalnog značaja za kulturu, promociju i razvoj kreativnih industrija – 83.000,00 eura.
- Program: Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore – 318.550,00 eura
- Program: Kulturna baština – 1.237.903,42 eura
- Program: Kultura mladih Nikšić 100.500,00 eura
- Program: Kulturna baština - namjenski prihodi - 375.306,23 eura
- Program: Prenos radio-difuznog signala na teritoriji Crne Gore - 390.000,00 eura
- Program:Crnogorka nacionalna komisija za Unesco – 8.236,00 eura

Skupština Crne Gore dodijelila je albanskom nedeljniku Koha Javore pomoć u iznosu od 100.000,00 eura.

Sport

Prijestonica Cetinje - 181,780.00 eura dodijelila je za realizaciju sportskih aktivnosti i sportskih dešavanja u tom gradu. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Saobraćaj – u ukupnom iznosu od 13.363.283,69 eura.

Ministarsvo saobraćaja i pomorstva dodijelilo je pomoć preduzeću „Montenegro Airlines“ u ukupnom iznosu 5.500.000,00 eura. Agencija je svojim dopisom broj 01-486/7 od 14. decembra 2019. godine obavijestila Ministarstvo saobraćaja i pomorstva da se pomoć za Montenegro Airlines (s obzirom na to da se sve mjere iz Plana restrukturiranja iz 2012. godine¹³ nisu u potpunosti realizovale, te da je taj plan, još uvijek na snazi (pomoć za restrukturiranje se može dodijeliti samo jednom u periodu od deset godina, princip „prvi put-zadnji put“) može realizovati jedino u odnosu na nerealizovane mjere iz plana. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva se nije izjasnilo na ove navode Agencije. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

Ministarsvo saobraćaja i pomorstva dodijelilo je pomoć preduzeću „Crnogorska plovdba“ AD Kotor u ukupnom iznosu 4,830,093.69 eura. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

Ministarsvo saobraćaja i pomorstva dodijelilo je pomoć preduzeću preduzeću A.D. „Barska plovdba u ukupnom iznosu 3.000.000,00 eura. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

Ministarsvo saobraćaja i pomorstva dodijelilo je pomoć nepoznatom pravnom licu u ukupnom iznosu od 214,970.00 eura. Ova pomoć nije bila prijavljena Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

Regionalna državna pomoć dodijeljena kroz instrument A1 iznosi **6.948.047,78 eura** i odnosi se na sledeće:

Ministarstvo ekonomije - Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije, dodijeljena je pomoć u iznosu od 184.699,00 eura.

Ministarstvo ekonomije - Program podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za 2019. dodijeljena je pomoć u iznosu od 56.501,93 eura.

Ministarstvo ekonomije - Program povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za 2019. godinu, dodijeljena je pomoć u iznosu od 268.520,55 eura.

Ministarstvo ekonomije – Program za unapređenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2019. godinu dodijeljena je pomoć u iznosu od 60.309,00 eura.

¹³ Rješenje Komisije za kontrolu državne pomoći, akt broj 01-36/1 od 20. juna 2012. godine

Ministarstvo ekonomije - Program podsticanja razvoja konkuretnosti preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća u Sjevernom regionu Crne Gore i manje razvijenim opštinama dodijeljen je iznos od 2.498,99 eura.

Ministarstvo ekonomije - Program podrške razvoju zanatstva za 2019. godinu dodijeljen je iznos pomoći 1.021,68 eura.

Ministarstvo ekonomije u 2019. godini shodno Uredbi o podsticanju direktnih investicija dodijelio pomoć privrednim društvima u iznosu od 2.908.500,00 eura.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma – pomoć dodijeljena preduzeću H.T.P. „Ulcinjska rivijera“ A.D. Ulcinj u iznosu 2.221.495,24 eura, koja nije bila prijavljena na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2019. godini dodijelio regionalnu pomoć preduzeću „Nacionalna turistička organizacija“ u iznosu od 650.000,00 eura koja nije bila prijavljena na ocjenu usklađenosti sa Zakonom.

U tabeli 14 u okviru instrumenta **A2** prikazana je dodijeljena regionalna državna pomoć u iznosu od **272.199,78 eura**, i to:

Ministarstvo ekonomije je na osnovu Investicionog plana Mermera AD Danilovgrad, izvršilo odlaganje obaveza po osnovu poreza i doprinosa u iznosu od 531.317,81 eura (ekvivalent subvencije 31.291,17 eura).

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2019. godini dodijelio regionalnu pomoć kroz reprogram poreskih obaveza na osnovu Investicionog plana AD Ski Resort – Kolašin 1450 u cilju povećanja turističke ponude sjevernog regiona a ujedno i podsticanja razvoja određene regije Crne Gore dodijeljen je iznos 240.908,61 eura.

U tabeli 14 u okviru instrumenta **C1** prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od **8,872,448.10 eura** i odnosi se na sljedeće:

Zapošljavanje - Pomoć dodijeljena u okviru "Inoviranog programa samozapošljavanja" Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u iznosu 10.116,10 eura.

Investiciono razvojni fond je na osnovu Godišnjeg programa rada IRF-a za 2019. godinu dodijelio pomoć u iznosu 8,850,618.00 eura.

Glavni grad Podgorica - po Programu aktivnog stimulisanja preduzetništva dodijeljeno je 1.714,00 eura pomoći.

Opština Kolašin – po programu „Ženskog preduzetništva dodijelila pomoć u visini od 10.000,00 eura.

U tabeli 14 u okviru instrumenta **D** prikazana je dodijeljena državna pomoć u iznosu od **1.004.219,44 eura** i odnosi se na sljedeće:

Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) je u toku 2019. godine povukla iznos od 2.084.654,00 eura iz Kredita od KfW banke, za rekonstrukciju i modernizaciju HE Piva, koja obuhvata rekonstrukciju hidromašinske i elektro opreme agregata A1, A2 i A3 i sopstvene potrošnje elektrane i rekonstrukciju građevinskih objekata. Iznos sredstava od 2.084.654,00 eura, EPCG povukla iz kredita po osnovu Ugovora o kreditu zaključenog u decembru 2007. godine. Iznos državne pomoći, odnosno ekvivalent subvencije je 208.465,40 eura.“

Ministarstvo ekonomije dodijelilo je pomoć Crnogorskom elektro-prenosnom sistemu (CGES) u vidu izdavanja garancije za kreditno zaduženje dvije tranše u iznosu od 7.445.753,87 eura kod EBRD i iznosu od 511.786,57 eura kod KfW banke za projekat Interkonektivnog kabla, u iznosu državne pomoći kao ekvivalenta subvencije od 795.754,04 eura.

Shodno podacima sadržanim u ovom Godišnjem izvještaju, a imajući u vidu nadležnosti Agencije utvrđene Zakonom o zaštiti konkurencije („Sl. list Crne Gore“, br. 44/12 i 13/18) i Zakonom, Agencija će u odnosu na neprijavljne državne pomoći pokrenuti postupak *ex post* kontrole ocjene usklađenosti državnih pomoći dodijeljenih bez prethodne saglasnosti Agencije, a nakon sprovedene procedure i upoznavanja Vlade i Skupštine Crne Gore sa predmetnim Izvještajem.

Prilog B

Podsticajne mjere u sektoru poljoprivrede i ribarstva u 2017, 2018. i 2019. godini

Iznosi u milionima eura

Sektor	2017. god.	2018. god.	2019. god	Index 18/17	Index 19/18
Poljoprivreda i ribarstvo	0.424	17.712	22.317	4177.36	126.00